

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

351.74

Szerző:

Hely

Cím: *Negyvenéves a budapesti detektívtestület*

Idő "1886/1927"

Forrás:

Magyarország

Személy

3p
(Hely)1927. 3. 13.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Negyvenéves a budapesti detektívtestület

A budapesti államrendőrség detektívtestülete most tizenötödik fennállása negyvenéves jubileumát. 1886 január elsején nevezte ki Török János főkapitány, Tisza belügyminiszter felhatalmazására, az első 36 detektívot, megszerelvén ezzel, külföldi példára a magyar detektívosztályt. Török János főkapitány ugyanis, hogy a bűnös Thaisz-éra utolsó nyomait is kiirtsa, hivatalbalépése előtt nagyobb külföldi tanulmányutat tett, megismerkedett Páris, London, Berlin és Bécs fejlett rendőri intézményeivel és ezeknek mintájára szervezte meg a modern magyar detektívosztályt.

A detektívtestület azonban, mint önálló szerv, tulajdonképpen csak 1887 április 17-én alakult meg, amikor Splényi Ödön báró címzetes kerületi kapitány felügyelői címmel és kapitányi ranggal a detektívosztály vezetője lett. Ekkor már a közvélemény és a sajtó egyaránt a rendőri nyomozás újjászervezését, a korrump és hibás szellemű rendőrszemélyzet kicserélését követelte. A nyolcvanas években ugyanis egyik kiderítetlen bűnügy a másikat követte, a bíróságok napról-napra foglalkoztak polgári biztosok és megtévedt rendőrtisztviselők panamájgyeivel.

Andrássy Gyula gróf ellopott aranygyapjas rendjele

Különösen a betörők és a zsebmetszők vakmerősége nem ismert határt. Mintha csak csufot akartak volna üzni a rendőrség intézményéből, rövid idő alatt kifosztották az

amerikai konzul lakását, Széll Kálmán villáját, betörték Mattekovics Sándor és Péchy Tamás lakásába, sőt egy nap Andrássy Gyula gróf külügyminiszter Esterházy-utcai palotájába törtek be és innen 38.000 forint értékű műkincset, drágaságot loptak el, azokivül a miniszter összes rendjeleit, köztük az aranygyapjas-rendet és a Beata Annunciata-rend nyakláncát.

A vakmerő betörés nagy feltűnést keltett városzerte és Andrássy külügyminiszter maga is ráüzent a rendőrségre, hogy legalább az aranygyapjas rendjelet, ami neki kedves emléke volt, mert a király személyesen tűzte a mellére, mindenáron szerezzék vissza. A rendőrség el is fogott három rovtomtultu csavargót, akik beismerték a betörést, csak éppen azt nem akarták megmondani, hová rejtették a kincseket. Végül a vizsgálóbíró megkérte Andrássy gróf külügyminisztert, hogy ő maga személyesen fogja vállatára a betörőket, a gróf személye ugyanis a köztudatban úgy élt, mint Ferenc József király legbensőbb és legjobb barátja és ez a körülmény csakugyan olyan hatással volt a betörőkre, hogy bevallották a rejtékhelyet és így került meg egy dob-utcai pálinkamérésből, a

befőttesüveg fenekéről, az aranygyapjas-rend bűnténye és a többi rendjel.

Betörtötte a rendőri kudarcok szakadatlan láncolatát a bécsi postalópás botránya, amikor, dacára annak, hogy magyar területen történt a vakmerő, harmincezer forintos vasuti tolvajlás, a bűnjeleket és a gyanúsított vasuti személyzetet Bécsbe vitték, a Landesgericht elé. Végül a botrányok koronájaképp a Magyar Királyné Operaház ünnepélyes meg-

nyitására a kiváncsi tömeg betört az Operaház előcsarnokába és I. Ferenc József király jelenlétében olyan életveszélyes tolongás támadt, hogy több férfit és női agyonnyomtak és egész sereg ember megsebesült. Ekkor a király még az Operaház püholyában egyenesen utasította Tisza Kálmán miniszterelnököt, hogy teremtsen rendet a rendőrtestület kebelében.

Igy következett el Török János főkapitány külföldi tanulmányútja és a rendőrség újjászervezése, amelynek legfontosabb eredménye a detektívtestület felállítása volt. Splényi Ödön báró detektívfelügyelő távozása után Szombatfalvy Albert rendőrfelügyelő, az egykori szinigazgató vette át a detektívtestület vezetését és a fiatal intézmény hamarosan pompás fejlődésnek indult. A kilencvenes évek közepén a budapesti detektívtestület egyik hatalmas, európai vonatkozásban vett nyomozati siker után a másikat aratta. Ekkor fogták el Budapesten Papakosta Dimitrij görög mérnök-feltalálót, Affendakis Perikles görög nagykereskedőt és Stalio Mathias dr. orvost, akik uri kasszafuró bandájukkal Európa és Amerika nagyvárosainak rettegett gonoszlovói voltak. Ekkor fogták el a tizenegy év előtt bécsi postalópás tetteseit is, Csombor Imrét és társait s bár bűnvádi uton már nem lehetett őket felelősségre vonni, de a kinstár magánjogi uton lépett fel ellenük.

Oroszországi néber anarhisták beözönlése Magyarországra

Ruttner Sándor kerületi kapitány rövid detektívönöksége után 1901 decemberében Krecsányi Kálmán kerületi kapitány vette át, mint detektívönök, a testület vezetését és a lerakott kitűnő alapon a detektívtestület még rohamosabb fejlődésnek indult. Egész sereg nagystílusú bűnügy teszi emlékeztetéssé Krecsányi Kálmán detektívönökségét. Budapesti és külföldi büneselkmények tettőseit néhány

nap alatt fogták el akkor a budapesti detektívek. Az utcai zavargások és munkástüntetések is hatalmas munkát adtak a detektíveknek, 1905 közepétől 1906. év végéig, a híres darabont-horszak ideje alatt gyakori volt az összeütközés a munkásság és a rendőrség között. Boda Dezső főkapitány hivatalbalépésével a detektívtestület továbbhaladt a fejlődés útján s a frissen bevezetett daktiloszkópia segítségével ekkor fogták el a hirhedt dános rablógyilkos cigányokat, majd ugyancsak a helyszínen talált ujjlenyomatok alapján Apponyi Lajos gróf udvarnagyt, Andrássy-úti villájának vakmerő betörőit.

Ezidőtájt igen sok munkát adott a detektívtestületnek az 1908 májusában életbeléptetett kormányintézkedés, a külföldieknek Magyarországon való letelepedéséről és lakhatásáról. 1905 óta ugyanis az orosz-japán

háború nyomán szakadatlanul tartott a romániai orosz és lengyel szidóságnak történő letelepedése az ország területén. A beözönlés közbiztonsági szempontból igen veszedelmes volt, mert a bevándorlók legtöbbször politikai okokból vagy a katonai bevonulás elől megszököve bujdosott Magyarországra és 1906-ig mintegy háromezer kétes elemből álló oroszországi menekült telepedett le Budapesten. 1908-ban pedig már 7000 volt az orosz emigránsok száma, de a beözönlés még egyező tartott.

A detektívek ekkor ötvenhátszor razzizták végig a ghejtobeli tömegszállásokat és zugszállásokat és egész sereg ember ellen indult meg a kitoloncolási eljárás. Az Aggteleki-utcai Szabadság Egyletben az orosz szocialista-terroristák egy magyarországi alakuló gyűlését ugrasztották szét, ahol hébernyelvű felolvasásokat tartottak a tagok. Ekkor fogták el Trojanska Anna orosz anarhistánőt, két társával együtt és innen kezdve az orosz anarhisták budapesti tartózkodásának nyoma

mindössze abban mutatkozott meg, hogy az elkövetkezendő esztendőekben az addig legfeljebb középúrral harcoló üntetű munkásság már valóságos barrikádharokat rendezett a pesti utcákon.

Grosz vezérkari tisztiek a Kárpátokban

1911-ben a detektívtestület huszonöt éves jubileuma alkalmából már európai híre volt a magyar detektívek munkájának. A háború előtti évek hatalmas bünhulláma állandó készenléthez tartotta a testület tagjait. A mozgósításokor, 1914 júliusában egészen új működési területtel bővült a megfigyeltetett létszámú detektívtestület munkája, mert egész sereg speciális háborús bűnügyön kívül *ők látták el a kémelhárítás nehéz munkáját is.* Ekkor derült csak ki, hogy a háború előtt néhány évvel, amikor egy francia pénzesoport ajánlatot tett, hogy kibérli a kinstár tulajdonát képező máramarosi erdőket és megvásárolja a Groedl báró kárpáti erdőbirtokait, akkor a Kárpátokba érkező francia mérnökök tulajdonképpen áruhás orosz vezérkari tisztiek voltak, akik ekkor elkészítették a kárpáti erdőségek védőfalainak pontos katonai térképét. A budapesti sáncépítések körül a figyelőmunkára kirendelt detektívek ekkor fogtak el két japán vezérkari tisztet, akik vázlatokat és jegyzeteket készítettek az erődítési munkálatokról s akiket utóbb a hadbíróság halálra ítélt és ki is végeztetett.

A háború alatt a detektívtestület főnöke Nagy Károly dr. főkapitányhelyettes lett s csak a háború vége felé, Sándor László főkapitány hivatalbalépésekor vette át ismét a testület vezetését Krecsányi Kálmán. Egy-másután következtek a forradalom felé ragadó események, amikor azonban a detektívtestület tagjai, kevés kivétellel, távollattartották magukat a politikai mozgalmaktól s éppenséggé, mint a kommunista rémuralom alatt, továbbra is a rendfenntartás és a közönséges bűnelekmények nyomozására fektették a súlyt. A kommün bukása után újjászervezték

a detektívtestületet, ismét Nagy Károly veszi át detektív főnékként a testület vezetését, majd a trianoni békeszerződés országdaraboló rendelkezései után Czibor Ferenc, Andréka Károly dr., legutóbb pedig Laky Lajos dr., a mai detektív főnök lesznek a detektívvezetők s innen kezdve a detektív tanfolyamok, detektív felügyelői és detektív főfelügyelői szakvizsgák rendszeresítésével, a testület nivója egyre emelkedik és semmiben sem marad mögöttes a műveit nyugati világvárosok nyomozótisztviselői munkájának.

A detektívbar jubiláris emlékalbuma

A negyven éves jubileum a budapesti főkapitányságon esendben és minden ünneppéssé nélkül tett el és a négy évtizedes fordulónak mindössze egy vastkos jubileumi album kiadásával állított emléket a testület. A jubiláris album most jelent meg Vécsey Leó szerkesztésében és első részében részletes, szakszerűen feldolgozott történetét adja a testület negyven éves fejlődésének. Második részében a detektívtestület régi és mai vezetőségének a negyven esztendő kimagasló bűnügyét írják le érdekesnél-érdekesebb, képekkel bőven díszített történetekben, majd a detektív munka krónikásai, a napilapok rendőri rovatvezetői írják színes történeteket a detektívkar munkájáról. A háromszázhuszoldalos értékes albumot bőséges szépírádalmi rész egészíti ki, amelyben huszonöt magyar író bűnügyi tárgyú novellája sorakozik fel, köztük P. Abrahám Ernő, Berkes Imre, Cholnoky László, Herczeg Ferenc, Komáromi János, Lippay Gyula, Móricz Zsigmond, Molnár Ferenc, Nagy Lajos, Somlay Károly, Szini Gyula és mások történetei, amelyhez Péterly Imre, Jánosa Lajos, Szabó József festőművészek rajzoltak művészi illusztrációkat. A díszes kiállítású emlékalbum az egyetlen ünnep emlékeztetője a budapesti detektívtestület negyven éves jubileumának, — amit a hivatalos körök nem vettek tudomásul.